

ויזרע יצחק

שנה ט'

<p>פרשת "בלק" הפטרה: "והיה שארית" י' תמוז תשע"ו</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת פניסה יציאה ר"ת</p>	<p>י"ב י"א י"ג</p>	<p>ת"א ת"ב ת"ג</p>	<p>חיפה 19:18 20:31 21:15</p>
--	---	--	----------------------------	----------------------------	---

הג'גים לפרשת השבוע

"והוא יושב ממוכ"י" (במדבר כב' ה')

מדוע מציינן בלק לבלעם שעם ישראל יושב מולו, "והוא יושב ממוכ"י"? מתרץ ה"אור החיים" הקדוש שכוונת בלק לומר לבלעם שמתוך מעשיהם של ישראל ניכר שהם משימים פניהם למולו על מנת להוריש אותו, ומצאנו ראייה לכך ממה שאמרו חז"ל במדרש שישראל היו מראים את עצמם מזוינים בכלי זיין נגד מואב, וזאת משום החציפות הרשום בשמם, "מואב", כידוע, ומזה הבין בלק שכוונתם להרע לו ולעמו. אך עדיין נשאלת השאלה, מדוע שלח בלק את העובדה הזו לבלעם? ומתרץ שבלק חשש שבלעם יאמר: "למה לי ללכת לשם? הרי יכול אני לעשות המעשים שיש בידי במקום בו אני נמצא", בלק גם חשש שבלעם יבין וידע בכשפיו שאין כוונת ישראל להרע לו ולכן לא ירצה לבא אליו, משום כך הקדים בלק ואמר בתחילת השליחות ואמר "הנה עם יצא ממצרים, הנה כסה את עין הארץ", כלומר שאין לסמוך בענייני העם הזה על מה שיגידו עליהם הכשפים, שהרי אתה אמרת שהוא לא יצא ממצרים, והנה יצא, ואין די בעצה עליהם כי היא גם כן לא תעמוד, כמו שלא עמדה עצתך להמעיטם, שהרי "הנה כסה את עין הארץ" למרות עצתך, ואם תאמר לי שלא יתגרר במואב למלחמה אינני מאמין לזה כי אני רואה שהתנהגותם היא הפוכה, "הנה הוא יושב ממוכ"י", לכן מבקש בלק מבלעם שלא יסמוך על הבנתו וידיעותיו ויבוא אליו.

"לא תלך עמוהם" (במדבר כב' יב')

לפי ה"ספורנו" כוונת הכתוב היא לומר שאף על פי שלא תוכל לקלל אותם בכל זאת "לא תלך" כדי שלא תיתן את עיניך בהם לרע כפי שנאמר בגמרא: "נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות" (ברכות נח. ועוד מקומות)

"ויקם בבקר ויזבוש את אתונו וילך עם שרי מואב, ויזור אף א-לוקים כי הולך הוא" (במדבר כב' כא-כב)
על השאלה המפורסמת, מדוע כעס הקב"ה על בלעם הלוא הוא אמר לו "קום לך אתם"? מתרץ הרמב"ן שהכעס היה על כך שבלעם לא אמר לשליחי בלק שהקב"ה התיר לו ללכת אך לא התיר לו לקלל, כי אילו היה מודיע להם אולי לא היה הולך או לא היו רוצים שילך, מה עוד שהיה באי אמירה זו של בלעם חלול ה', כי בתחילה אמר להם שהקב"ה לא מרשה לו ללכת, וכעת בלכתו עמם בלא שאמר להם שהוא ברשותו של הקב"ה, הם חשבו שהקב"ה חזר בו ממה שאמר בתחילה "לא תאור את העם כי ברוך הוא" וכעת נתן לו רשות לקלל את עם ישראל, וכאשר בסופו של דבר יראו שלא קלל אותם, יאמרו שרק אחרי כן נמלך שוב הקב"ה בדעתו או שהוא מהתל בהם, וזה דבר שאינו מתאים לקב"ה כי "נצח ישראל לא ינחם".

"ותט האתון בן הדרך" (במדבר כב' כג')

לומד ה"כלי יקר" ממה שפירש רש"י על הכתוב: "זה שלש רגלים" (במדבר כב' כח) "אתה רוצה לעקור אומה החוגגת שלש רגלים?". שאותם שלוש הסימנים שהזכיר הכתוב הם כנגד שלוש הרגלים ומתחיל מחג הסוכות שנחוג בחדש תשרי שנאמר בו: "וחג האסף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה" (שמות כג' טז) עליו נאמר: "ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה" כוונת הכתוב היא לומר, אתה רוצה לעקור אומה החוגגת את חג האסף התלוי בשדה שבו מקריבים ישראל שבעים פרים כנגד שבעים אומות? אם כן? ריטולם גורם לבטול כל האומות.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

אושיק לוי בן שולה ז"ל נלב"ע יב' סיון תשע"ו חיים כהן בן רחל ז"ל נלב"ע כג' אב תשע"ה

רחל בן חמו בת לונה ז"ל נלב"ע י' חשוון מרסדס בן חמו בת שמחה ז"ל נלב"ע יד' חשוון תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

"ויג'ר מואב מפנ'י העם מאד ויק'ץ מואב מפנ'י בני ישראל" (במדבר כב ג)

הכתוב אומר קודם "העם" ואחר כך "בני ישראל", מבאר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" על פי המדרש שאומר שהכוונה ב"עם" היא ל"ערב רב". וזו כוונת הכתוב: "ויג'ר מואב מפני העם מאד", שמואב פחדו מה"ערב רב", כי ראו שכל מקום שישראל שוכנים מתגיירים להם גרים, כמו ה"ערב רב" שהתגיירו לישראל, לכן פחדו שיבואו בני ישראל לגבולו, וגם מהאומה שלו יהיו אנשים שיתגיירו. ואם תאמר מה כל כך אכפת להם? על כן אמר הכתוב: "ויק'ץ מואב מפני בני ישראל", שמואב היה שונא מאד את ישראל.

"ויקר א-לקים אל בלעם" (במדבר כג ד)

אמרו חז"ל שהביטוי "ויקר" הוא מלשון מקרה, ללמד שרק לכבודם של ישראל בא אל בלעם הדבור בדרך מקרה, ולכן אמר הכתוב "ויבא א-לקים אל בלעם", שזו לשון שבה מתבטא הכתוב כאשר מדובר בהתגלות אל מי שלא הגיע למדרגת נביא כגון אבימלך ולבן. ואחר כך הזכיר הכתוב "ויקר ה' אל בלעם" (במדבר כג טז) מבאר רבינו בחיי שכעת גדלה השגתו של בלעם והתנבא בשם המיוחד כמו נבואת משה, וכך הביין בלעם שאין אפשרות לקלל את ישראל כי רואים שמידת הרחמים נמצאת עמם להצילם, שבתחילה כשנגלה אליו הקב"ה במידת הדין, "א-לוקים", הוא קיווה שיוכל לקלל את ישראל כי חשב שמידת הדין מתוחה כנגדם, אבל אחר שנגלה אליו הקב"ה במידת הרחמים, "ה'", נכזבה תקותו. מוסיף רבינו בחיי ואומר שהמעלה הגדולה הזו שבלעם עלה אליה לא היתה אלא לפי שעה ולכבודם של ישראל כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר ביום הדין אלו היו לנו נביאים כישראל היינו חוזרים למוטב, וגם כדי שיהיה לישראל פתחון פה כנגד אומות העולם וישמעו אומות העולם את כל ההבטחות נפלאות על ישראל מפי הנביא שלהם שהוא קטיגור של ישראל. והנה כאשר השלים בלעם את נבואתו הסתלקה הנבואה ממנו וחזר לקסמיו, שנאמר ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בחרב (יהושע יג), וזה מלמד שבלעם מת במדרגה של קוסם ולא נמשכה לו מדרגת הנבואה.

"לכה ארה ל' יעקב ולכה זעמה ישראל מזה אקוב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'" (במדבר כג ז)

מביא רבי העשיל ב"חנונת התורה" את דברי הרמב"ן בספר האמונה שבשמות 'אברהם' 'יצחק' 'יעקב' ישנם 13 אותיות כמנין "אחד". וגם בשמות 'שרה' 'רבקה' 'רחל' 'לאה' יש 13 אותיות. וצירוף שניהם הוא גימטריא של הוי"ה. וכשנקרא 'יעקב' גם בשם 'ישראל' התווספו 5 אותיות לגימטריא של השם 'א-ל'. לכן חותם ישראל בשם 'אל'. עוד מובא בזוהר הקדוש שכאשר בני ישראל זכאים הם נקראים 'ישראל' וכשהם חייבים הם נקראים בשם 'יעקב'. והנה מובא שהאות למ"ד של הפסוק "הן עם לבדד ישכון" תלויה ומחברת את המילה 'בדד' הן למעלה והן למטה, עם, שהוא ישראל, בדד כלומר שהם גוי אחד בארץ. וגם 'בדד ישכון' שעובדים לא-ל אחד. ולפי זה אפשר להבין את מה שאמר בלעם: "אמרת ארה לי יעקב או זעמה ישראל", כלומר רק שם אחד מובהק. עונה בלעם: "מה אקוב", ממה נפשך כשחוטאים הם נקראים 'יעקב' אז "לא קבה א-ל" כלומר השם 'א-ל זועם' אינו מסכים שהרי לא נקרא עליהם שם א-ל כמו כאשר הם נקראים 'ישראל'. "ומה אזעם" אף כשנקראים 'ישראל', "לא זעם ה'", ששם הוי"ה דאינו מסכים שהרי לא חל עליהם שם הוי"ה אלא רק שם א-ל. וכי תשאל מאין לי זאת? אמר בלעם: "כי מראש צורי"ם אראנו ומגבעות" אשורנו". ובמדרש נאמר ש'צורים' אלו 'האבות' ו'גבעות' אלו 'האמהות'.

"ויקוזהו עדה צפים אל ראש הפסגה ויבן יעבעה מזבחות ויעל פר ואיל במזבוח" (במדבר כג ז)

אומר ה"משך חכמה" שבפעם השניה לא ביקש בלעם מבלק "הכן לי בזה שבעה מזבחות", משום שבלק הביין מדעתו, שכמו שעשה בפעם הראשונה, כן צריך לעשות בפעם השניה. אבל בפעם השלישית, אחר שבלק לקח את בלעם אל "ראש הפעור" (במדבר כג כח), שאופי העבודה שלו הוא בכזוי, לכן לא ידע בלק אם ראוי לזבוח למזבוחים או לא, עד שאמר לו בלעם "בנה לי בזה" (במדבר כג כט).

"מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" (במדבר כד ה)

אומר רבינו החיד"א ב"חומת אנך" ש"יעקב" מרמז על הגוף, שהוא עקב וטפל, ו"ישראל" מרמז על הנשמה. והצדיקים עושים את כל עניני הגוף עראי ואת עניני הנשמה קבע, כמו שפירשו את הפסוק "ויבן לו בית" (בראשית לג יז) בעולם הבא, "ולמקנהו" שהם קנייני העולם הזה "עשה סוכות" דרך עראי. וזה מה שנאמר בפסוק שלפנינו: "מה טובו אהליך" משבח את יעקב שעושה את ענייני הגוף עראי כאהל. "משכנותיך ישראל" שבח גדול על שעושה את ענייני הנשמה דהיינו תורה ומצות קבע, כמו משכנות מבטחים.

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: אליהו בן חמו בר אסתר

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנונת בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 20:30-21:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315